

Vlaanderen
is milieu

De Vlaamse tuin met of zonder pesticiden

Onderzoek naar omgang met pesticiden in 2017

INHOUD

1	Inleiding.....	6
2	Methodologie.....	6
2.1	Bevraging.....	6
2.2	Panel & respondenten	7
2.3	Leading edge consumers.....	7
3	Resultaten	7
3.1	Hoe ziet de Vlaamse tuin eruit?	8
3.2	Wat is het profiel van de pesticidegebruiker?	10
3.3	Waar(voor) gebruikt de Vlaming pesticiden?	12
3.4	Wat bepaalt de keuze voor pesticiden?.....	14
3.5	Waar vinden we informatie over pesticiden?.....	15
3.6	Zit er toekomst in alternatieve bestrijdingstechnieken?	16
3.7	Wat bepaalt de keuze voor alternatieven?.....	18
3.8	Zetten we ook in op voorkomen?	19
3.9	Waarheen met de overschotten en verpakkingen van pesticiden?	20
3.10	Het openbaar domein, een bron van lof of klachten?	21
3.11	Een pesticideverbod ... een goede zaak?	23
3.12	Zijn er verschillen tussen de particulier in Vlaanderen en Wallonië?.....	25
4	Besluit.....	26

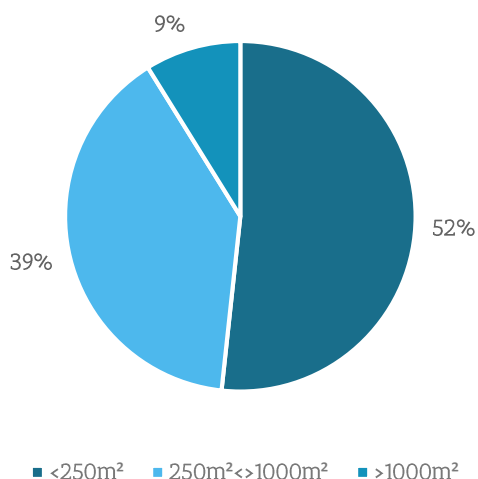
Significanties die weinig bruikbaar zijn zoals: “wie een grote tuin heeft gebruikt vaker laarzen als persoonlijke bescherming” worden weerhouden in onderstaande bespreking. De betekenisvolle en mogelijk beleidsvormende significanties worden zoveel mogelijk uitgelicht.

3.1 Hoe ziet de Vlaamse tuin eruit?

In totaal had 94% van de ondervraagden een ‘tuin’. Het begrip tuin definieerden we ruim. Zo hoort een terras, oprit, koer of binnenpleintje als onderdeel van de woning ook tot de definitie van een tuin, naast de ‘groene’ elementen zoals een gazon, een moestuin of een border.

Meer dan de helft van de tuinen (52%) is kleiner dan 250 vierkante meter (dus een tuin van 10 op 25) (zie figuur 2). De grote tuinen tot 1000 vierkante meter kwamen voor in 39% van de gevallen en 9% van de respondenten had een hele grote tuin van meer dan 1000 vierkante meter. Deze tuinen zien er niet allemaal hetzelfde uit maar sommige ‘tuinonderdelen’ komen wel overal terug.

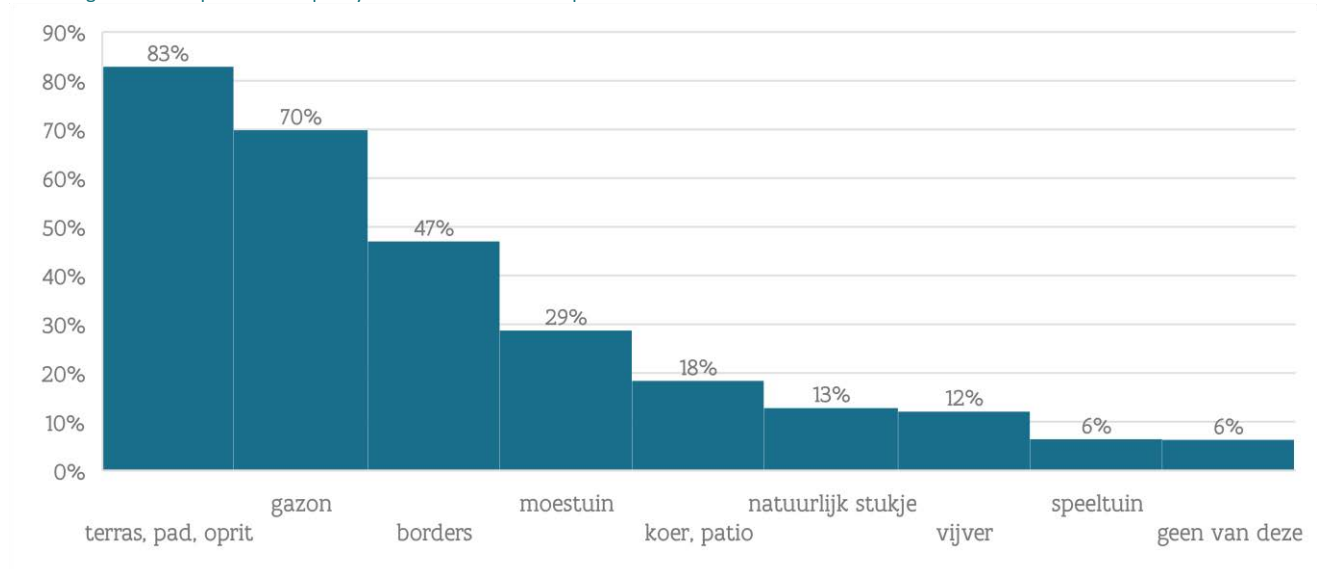
figuur 2: tuinmaat in Vlaanderen. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.¹

Zo heeft bijna iedereen een terras, een pad of een oprit (83%). Ook een gazon is in veruit de meeste tuinen te vinden (70%). Borders en heesters komen in de helft van de Vlaamse tuinen voor (49%). Ook de moestuin is populair (29%). Natuurlijke hoekjes die wat mogen verwilderen vind je in 13% van de tuinen. Het volledige overzicht is opgenomen in figuur 3.

¹ De percentages in deze figuur verschillen van deze in figuur 1, rechtsonder, omdat het daar gaat over alle respondenten en hier alleen over de respondenten met een tuin.

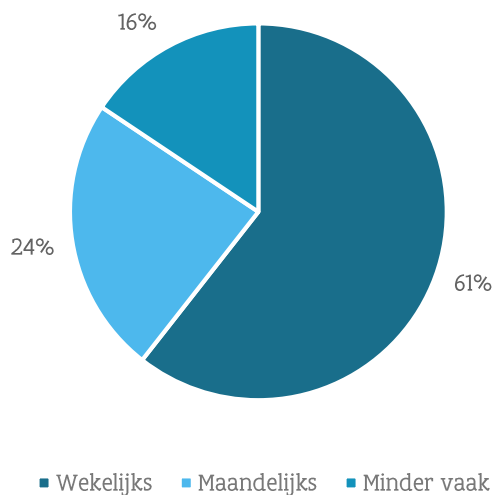
figuur 3: onderdelen van de tuin en hoe vaak dit deel vertegenwoordigd is in de Vlaamse tuin.
 Percentage van de respondenten op de y-as en tuinonderdelen op de x-as.

In de Vlaamse tuin wordt ook heel wat gewerkt (zie figuur 4). 61 procent is minstens eens per week in de tuin te vinden om er te werken. Dit resultaat staat in sterke relatie met het al dan niet voorkomen van gazon in de tuinen. Een gazon vraagt in het groeiseizoen namelijk een wekelijks maaibeheer.

figuur 4: frequentie van het tuinonderhoud.

De percentages duiden op het aandeel van respondenten dat binnen de betreffende categorie valt

Als we specifiek kijken naar de LEC (zie 2.3) dan blijken de tuinen binnen deze groep significant groter en significant diverser. Ze bevatten meer verschillende onderdelen (percentage van elke categorie is hoger dan dat van de totale populatie).

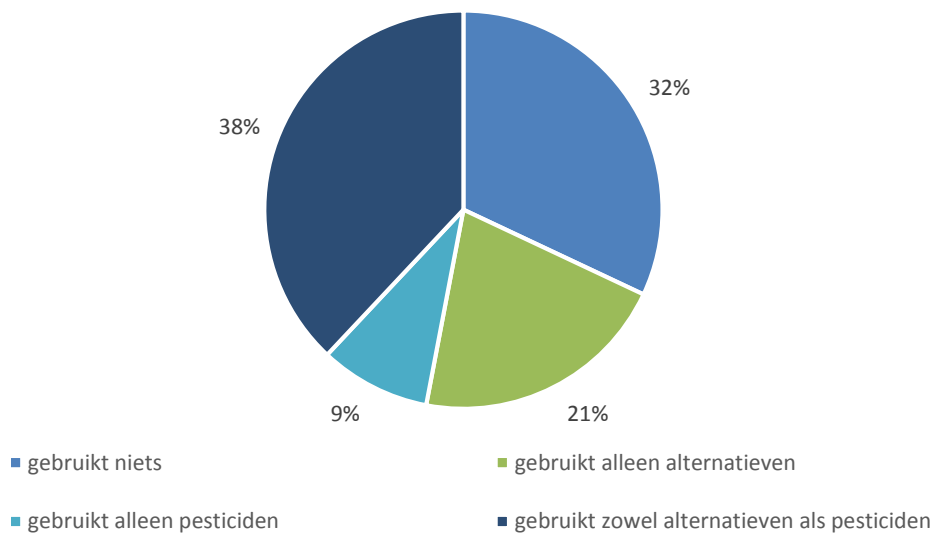
Wie een grote tuin heeft, werkt daar ook frequenter in (79% wekelijks tegenover 61%) of beter gezegd: laat daar ook frequenter in werken gezien respondenten met een grote tuin ook vaker een beroep doen op een tuinman (25% tegenover 16%).

3.2 Wat is het profiel van de pesticidegebruiker?

Meer dan de helft van de Vlaamse tuinen is pesticidevrij (figuur 5). Zo zegt 53% nooit pesticiden te gebruiken in de tuin. Een aanzienlijk deel van de populatie gebruikt zowel pesticiden als pesticidevrije methoden om problemen in de tuin op te lossen. Deze groep biedt potentieel om verder te evolueren richting een pesticidevrij beheer. Slechts 1 op 10 grijpt alleen naar pesticiden en laat de alternatieven volledig links liggen.

In een derde van de tuinen worden geen pesticiden, maar ook geen alternatieve technieken gebruikt. Dit resultaat is moeilijk te verklaren. Misschien wordt onkruid hier niet als storend ervaren en wordt het dus ook niet bestreden ofwel zijn deze tuinen goed aangelegd waardoor problemen zich weinig voordoen? Of de vraag werd niet duidelijk genoeg gesteld waardoor de respondent geen juist antwoord kon geven.

figuur 5: keuze voor het tuinonderhoud: met pesticiden, alternatieven, beide, of geen onderhoud. De percentages duiden op het aandeel van respondenten dat binnen de betreffende categorie valt.

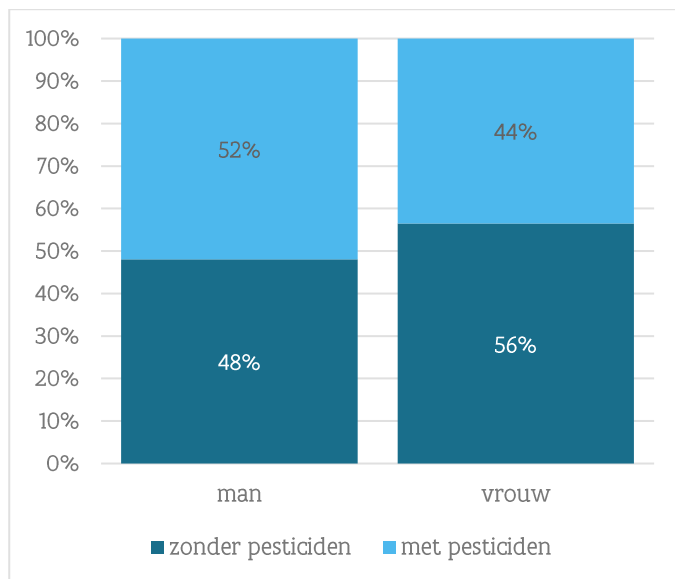

De 48% die nog wel minstens af en toe pesticiden toepast, is niet homogeen verdeeld binnen de verschillende groepen die bekeken worden in deze studie.

Zo blijkt het toepassen van pesticiden in de tuin een overwegend mannelijke aangelegenheid (figuur 6). Meer dan de helft (52%) van de mannen gebruikt nog pesticiden, terwijl maar 44% van de vrouwen voor het tuinonderhoud wel eens een beroep doet op pesticiden.

figuur 6: verschil in het gebruik van pesticiden tussen mannen en vrouwen. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

Andere significante verschillen zijn opgenomen in figuur 7.

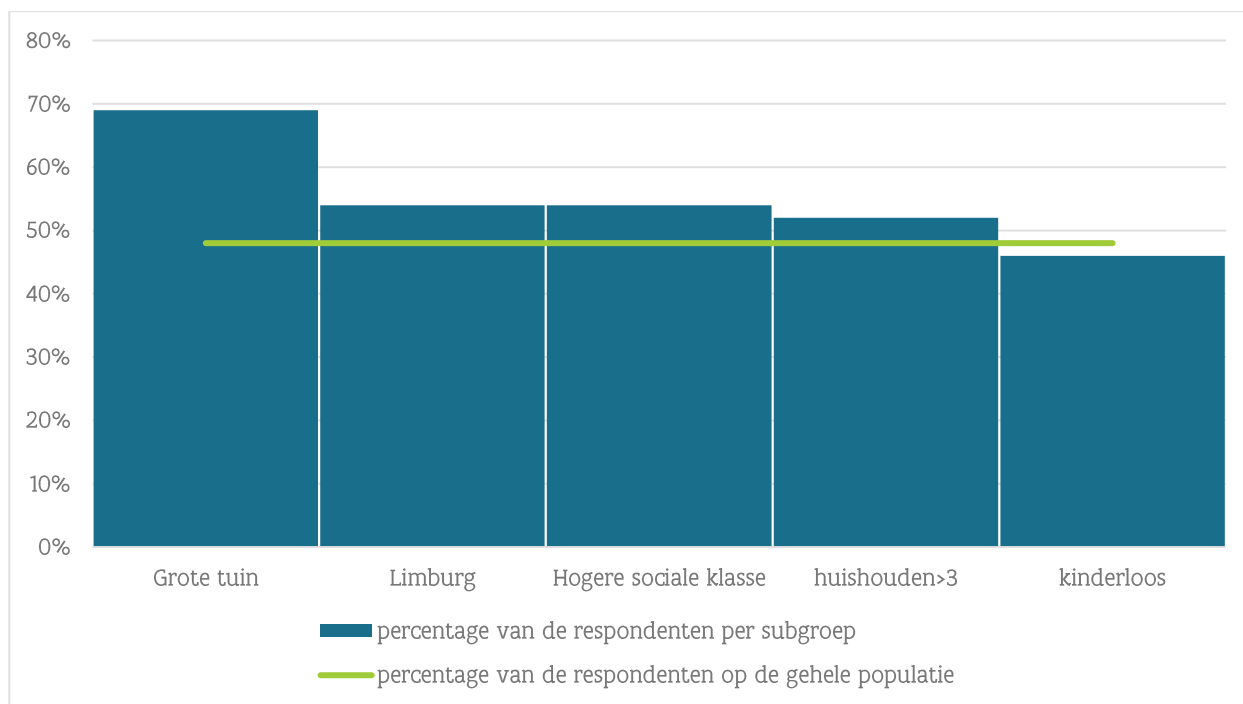
In heel grote tuinen (>1000 m²) is pesticidegebruik een vaker voorkomend fenomeen (69%). Het feit dat een grote tuin veel onderhoud vraagt en een tuinman duur is, kan een verklaring zijn van dit hoger cijfer van het gebruik van pesticiden in plaats van alternatieven. Het is ook deze tuinman die vaker wordt aangesproken in deze grote tuinen; efficiëntie is wellicht een factor die hier meespeelt.

Ook meer Limburgers en de hogere sociale klassen grijpen naar pesticiden. Dit is naar alle waarschijnlijkheid te wijten aan de grotere tuinen in Limburg (zowel bovengemiddeld grote tuinen als heel grote tuinen) en aan de grotere tuinen bij mensen van een hogere sociale klasse (bovengemiddeld heel grote tuinen).

Een opvallend resultaat is dat vooral grote gezinnen pesticiden gebruiken (52%). Dit is verrassend omdat de wetgeving en campagnes juist de gevoeligheid van kinderen voor pesticiden (hormoonverstoorders etc.) benadrukken. Mogelijk kan dit een gevolg zijn van tijdsgebrek: grotere gezinnen hebben meer tijd nodig voor het gezin, wat maakt dat het tuinonderhoud zo snel en efficiënt mogelijk moet gebeuren; iets waarvoor de Vlaming vaak aan pesticiden denkt.

figuur 7: subgroepen van respondenten waarbinnen het percentage van de respondenten dat pesticiden gebruikt significant afwijkt van dat van de gehele populatie (weergegeven in groen)

3.3 Waar(voor) gebruikt de Vlaming pesticiden?

Niet alle onderdelen van de tuin zijn even gevoelig voor ‘problemen’ die een tussenkomst met pesticiden vragen (figuur 8). Verhardingen springen eruit.

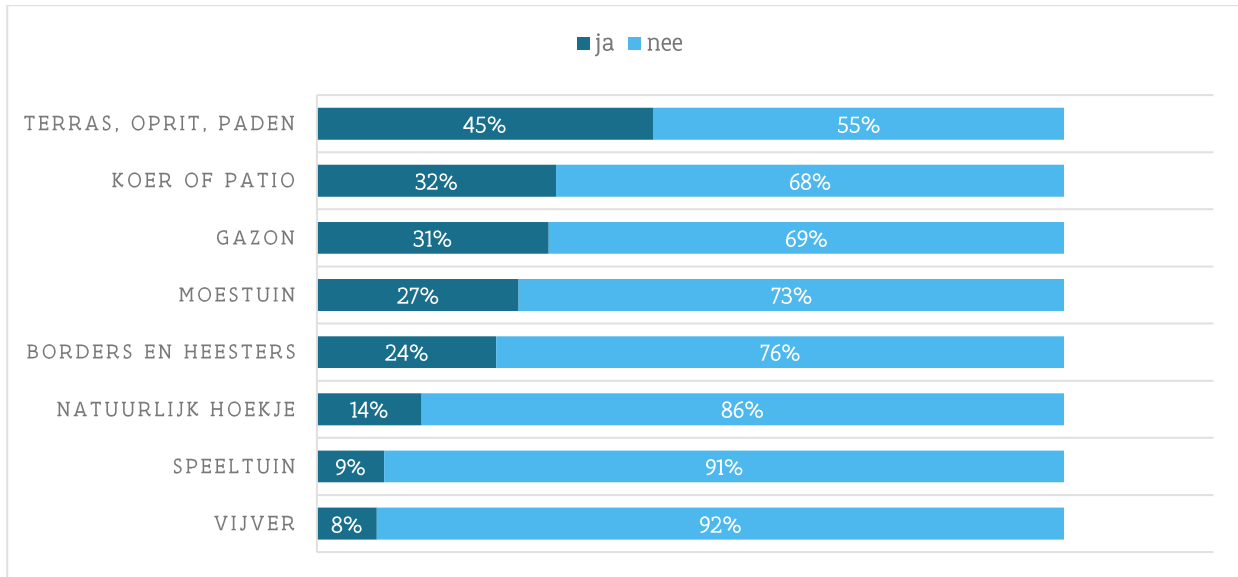
Wie pesticiden gebruikt doet dat in bijna de helft (45%) van de gevallen op oprit, terras en tuinpaadjes. Ook patio’s scoren hoog (32%). Vooral bij onkruiden en mossen grijpt de Vlaming naar pesticiden voor het onderhoud van verhardingen.

Dit resultaat is vergelijkbaar met het pesticidegebruik bij de openbare besturen². Ook daar zijn het de verhardingen die veel onderhoud vragen. Elke plant valt op tussen klinkers, kasseien en kiezels en wordt daarom sneller bestreden dan wanneer diezelfde plant opduikt in het gazon of in de border.

Groene tuinonderdelen zijn ook niet helemaal pesticidevrij. Een derde van de pesticidegebruikers heeft pesticiden ook af en toe nodig voor het onderhoud van het gazon.

² Het laatste rapport van de gebruikscijfers van de openbare besturen kan je lezen op <https://www.vmm.be/publicaties/duurzaam-gebruik-pesticiden-2015>

figuur 8: verdeling van pesticidegebruik versus het pesticidevrij onderhoud per tuinzone. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

Welk type pesticide de Vlaming gebruikt en op welke delen van de tuin is opgenomen in figuur 9.

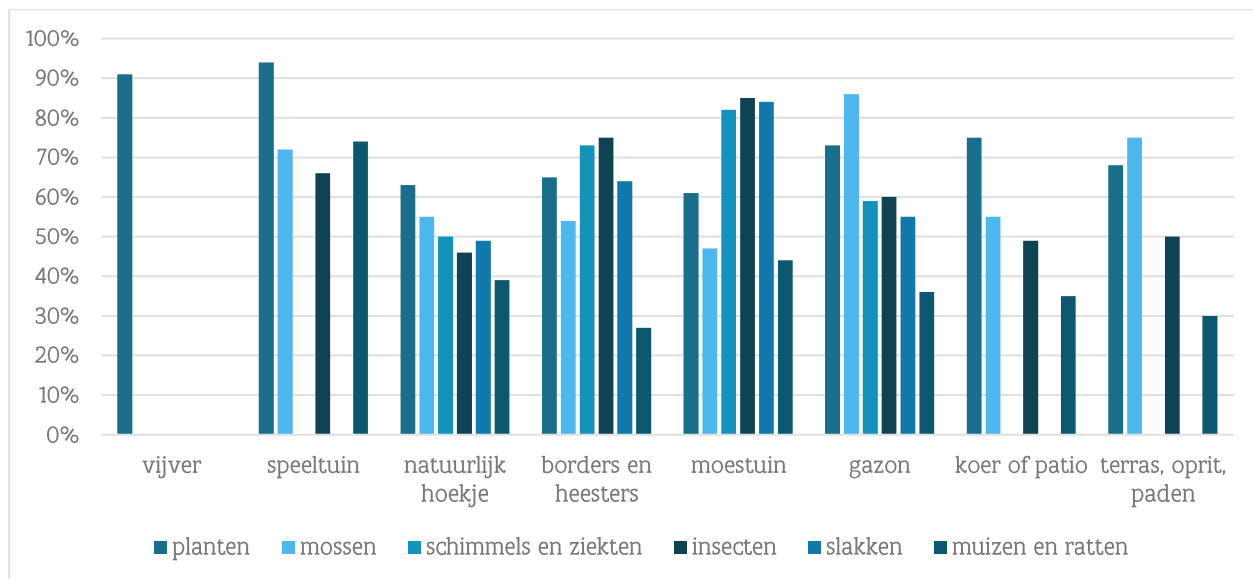
Pesticiden om het gazon te onderhouden zijn meestal werkzaam tegen mossen (86%) en planten (73%). Ook insecten en schimmels worden bestreden. Wellicht is dit een gevolg van de hoge kwaliteitseisen die aan een gazon gesteld worden.

In de moestuin heeft de bestrijding van insecten dan weer de overhand (85%); ook schimmels en slakken worden ongeveer even vaak met pesticiden bestreden (respectievelijk 82% en 84%). Deze plagen hebben een directe invloed op het succes van de oogst, wat maakt dat de moestuinier ze liever kwijt dan rijk is. De bestrijding van schimmels en insecten is niet altijd evident zonder pesticiden. Een integrale aanpak van juiste plantkeuze, goede aanleg van de groentetuin, juiste bemesting en eventueel alternatieve technieken (bv. vallen en natuurlijke vijanden) moeten gecombineerd worden om de oogst te verzekeren. Onkruiden worden heel wat minder bestreden in de groentetuin (61%). Dit is opmerkelijk gezien ook onkruiden een impact hebben op de oogst. Anderzijds zijn onkruiden makkelijk te bestrijden in de moestuin, ieder moestuinier heeft de kennis en het materiaal voorhanden om op een pesticidevrije manier onkruid weg te houden.

Ook de natuurlijke hoekjes worden door 14% van de pesticidegebruikers behandeld met pesticiden. Het gaat hier waarschijnlijk dan ook niet om een bewust natuurlijk gehouden deel van de tuin maar om een zone die niet makkelijk onder controle te houden is, zoals bijvoorbeeld brandnetels bij de composthoop, of zones die moeilijk toegankelijk zijn voor onderhoud.

figuur 9: verdeling van het pesticidegebruik over verschillende 'problemen' per tuintype. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

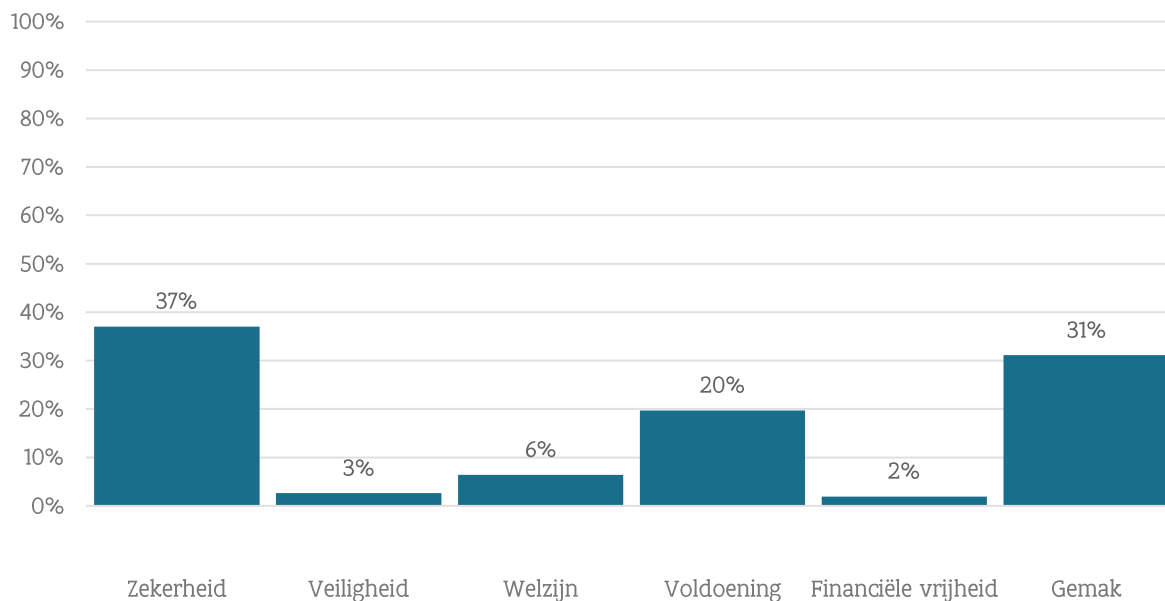
3.4 Wat bepaalt de keuze voor pesticiden?

Zekerheid en gebruiksgemak zijn de voornaamste drijfveren om pesticiden te gebruiken in de tuin (figuur 10). Een derde (37%) van de respondenten die wel eens pesticiden gebruikt, geeft aan dat te doen omdat ze zeker zijn van een goed resultaat, dat de methode betrouwbaar is en ze het gevoel hebben dat ze de situatie onder controle hebben. Ook termen als snel, gemakkelijk en langdurig worden aangeduid als motivatie. Deze worden gegroepeerd onder de categorie 'gemak'. De pesticidegebruiker is dus op zoek naar de makkelijkste oplossing, maar haalt er ook voldoening uit. Complimentjes over de schoonheid en netheid van de tuin zijn voor 1 op 5 ook belangrijke gevolgen van pesticidegebruik.

De prijs speelt minder een rol, wat duidelijk blijkt uit het feit dat slechts 2% aangeeft pesticiden te gebruiken omdat het een goedkope methode is.

figuur 10: beweegredenen om pesticiden te gebruiken. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

3.5 Waar vinden we informatie over pesticiden?

Iedere keuze die we maken kunnen we terugleiden tot eigen kennis, aanvoelen en invloeden van buitenaf. Welk(e) pesticide(n) de Vlaming gebruikt, laat hij vooral (45%) afhangen van experts zoals tuiniers of medewerkers van het tuincentrum (figuur 11). De federale overheid verplicht deze personen, die op professioneel vlak met pesticiden³ bezig zijn, om in het bezit te zijn van een fytolicensie. Dit bekwaamheidsbewijs garandeert dat de professionele gebruiker of voorlichter de nodige kennis heeft om pesticiden correct toe te passen en om de risico's juist in te schatten. Dit cijfer is bemoedigend; het toont aan dat de particulier inderdaad bij de juiste personen te rade gaat voor informatie. Het benadrukt bovendien ook het belang van het callcenter waar de particulier terecht kan voor vragen als er geen voorlichter aanwezig is in het tuincentrum.

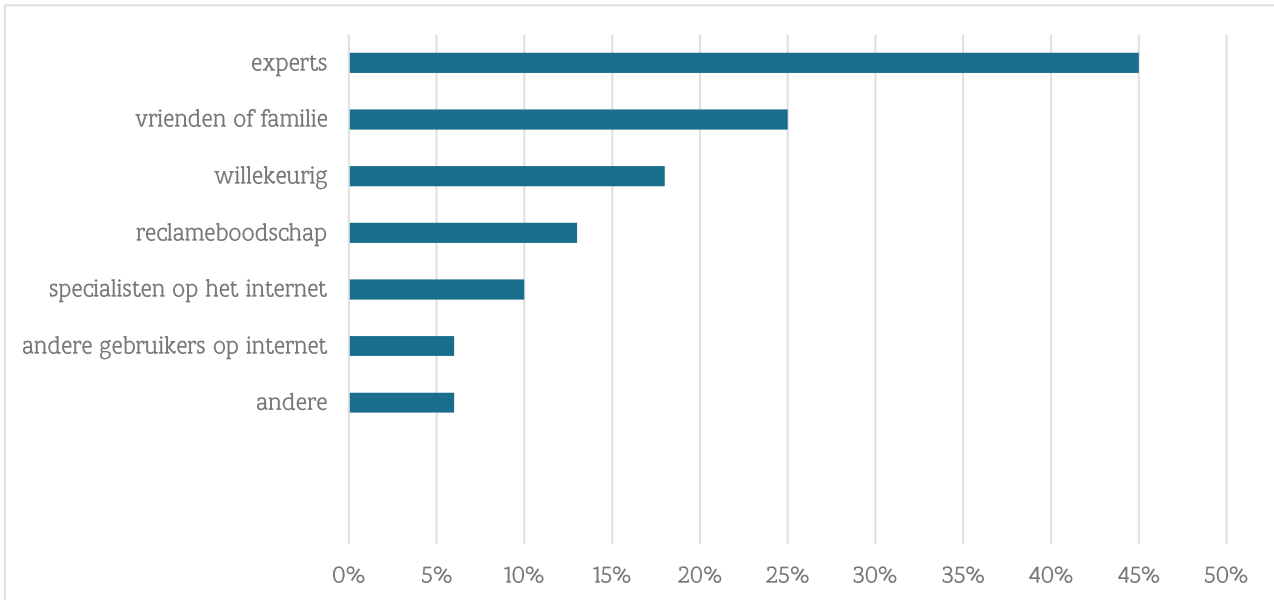
Helaas gebruikt 25% pesticiden op aanraden van vrienden of familie en kiest 18% pesticiden puur willekeurig. De informatie die deze mensen krijgen, is wellicht niet kwaliteitsvol wat hen afhankelijk maakt van het etiket en de bijsluiter om het product correct toe te passen.

Reclameboodschappen (13%) en specialisten op het internet (10%) zijn relatief onbelangrijk. De aankopen die gedaan worden zijn maar zelden (6%) het gevolg van meningen die anderen op het internet ventileren.

³ Het gaat hier in feite om gewasbeschermingsmiddelen en niet om biociden. De fytolicensie is alleen verplicht voor professionele gebruikers/voorlichters van gewasbeschermingsmiddelen. Om de tekst eenvoudig leesbaar te houden werd er geopteerd om overal de term pesticide te gebruiken ook al is deze in dit geval iets ruimer dan wat bedoeld wordt.

figuur 11: overzicht van gebruikte adviesbronnen inzake pesticidegebruik. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

Het etiket bepaalt dus niet al te vaak de aankoop van een product. Dat kunnen we afleiden uit het feit dat maar 18% een willekeurig product koopt dat hem nergens werd aangeraden. Dit wil niet zeggen dat de respondenten het etiket niet lezen. De resultaten tonen dat de particulier wel degelijk interesse toont in het etiket en dit minstens diagonaal leest zowel bij aankoop als voor gebruik. Minder dan een op tien leest het etiket niet bij aankoop of voor gebruik (8% bij aankoop en 6% voor gebruik).

Bij het lezen van het etiket is het merendeel (59%) van de mensen op zoek naar een label dat aangeeft dat het product natuurlijk, ecologisch, dan wel biologisch is. Daar wordt tot zekere hoogte rekening mee gehouden: 15% wil zelfs geen andere producten en 44% koopt wel eens een niet-eco/bio/natuurlijk product maar zoekt wel altijd actief naar een label.

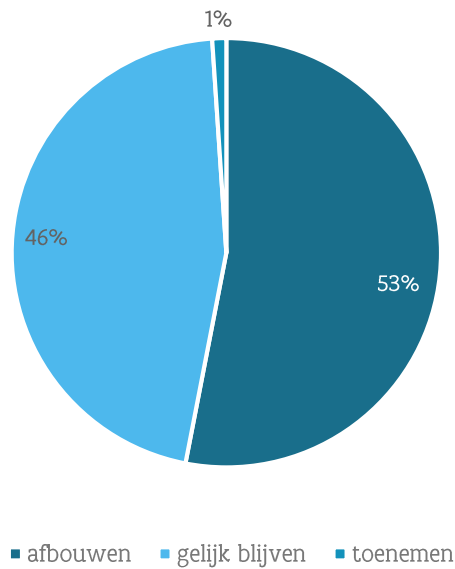
Dat de amateurgebruiker het etiket leest is een stap in de goede richting, maar toch bestaat er een discrepantie tussen de gebruiksvorschriften lezen en de gebruiksvorschriften effectief toepassen. De bevraging ging niet diep in op het naleven van de voorwaarden op het etiket. Er werd wel gepolst naar persoonlijke beschermingsmaatregelen. 1 op 5 (19%) gebruikt geen enkele vorm van bescherming hoewel dat op het etiket wordt voorgeschreven. Handschoenen worden het meest gebruikt als bescherming maar ook laarzen (35%) en een mondmasker (28%) zijn veelgebruikte persoonlijke beschermingsmaatregelen.

3.6 Zit er toekomst in alternatieve bestrijdingstechnieken?

De Vlaming heeft goede voornemens. Meer dan de helft (53%) van de pesticidegebruikers wil in de toekomst minder pesticiden gebruiken (figuur 12). Deze respondenten geven bijna allemaal aan (92%) dat ze op zoek zullen gaan naar alternatieve, pesticidevrije methoden en technieken om hun tuin te onderhouden.

figuur 12: het voornemen om al of niet pesticiden te gebruiken. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

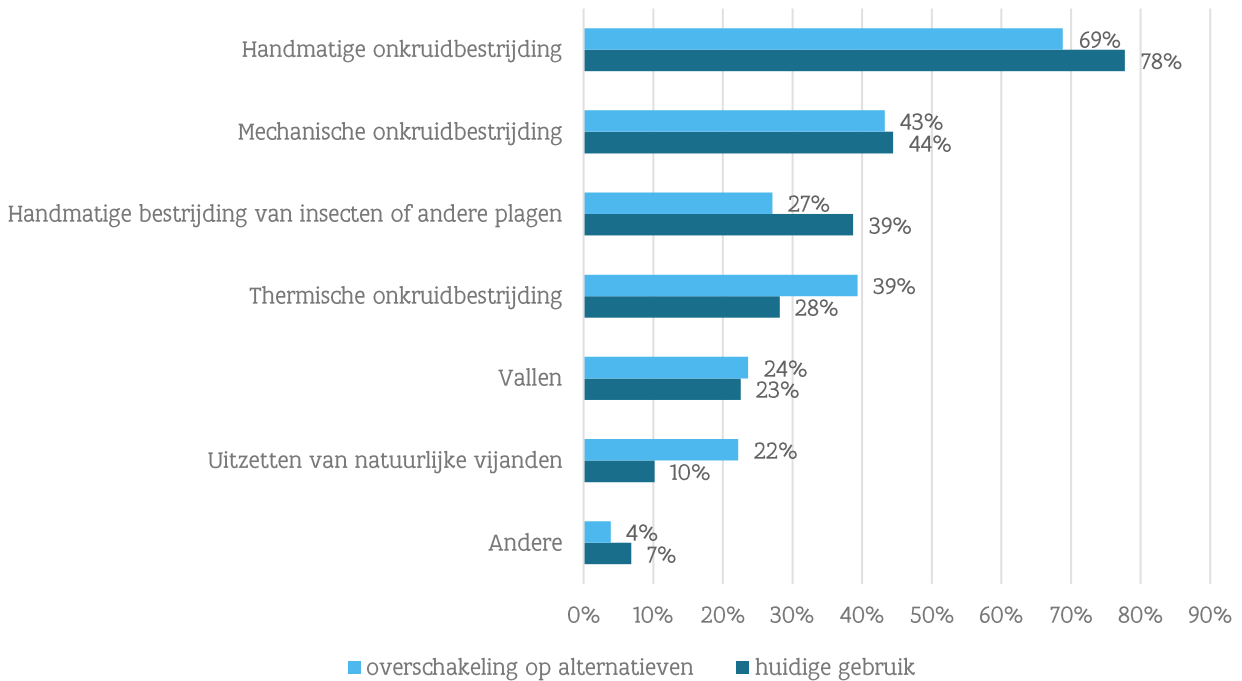
Interesse van diegenen die willen overschakelen gaat vooral uit naar handmatige (69%), mechanische (43%) en thermische (39%) onkruidbestrijding (figuur 13). De trend-voorspellende groep van LEC heeft vaker interesse om over te gaan op technieken zoals vallen en natuurlijke vijanden dan de doorsnee Vlaming (33% tegenover 24% voor vallen en 33% tegenover 22% voor het uitzetten van natuurlijke vijanden).

De studie toont dat de groep van de LEC (zie 2.3) heel vaak naar alternatieve middelen grijpen (82% tegenover 58% bij de hele populatie). Dat geeft aan dat meer en meer mensen pesticiden inruilen voor alternatieve bestrijdingsmethoden.

Meestal gaat het dan om manueel wieden maar ook borstelen en branden. Het is wel opmerkelijk dat ook de combinatie van pesticiden en alternatieven vaker opduikt bij de LEC dan bij de hele populatie (56% vs. 38%). Ze nemen zich wel vaak voor (61% vs. 53%) om minder pesticiden te gebruiken in de toekomst.

figuur 13: huidig gebruik van alternatieven bij de totale populatie (donkerblauw) en de interesse in alternatieve methoden bij respondenten die hun pesticidegebruik willen minderen (lichtblauw). Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

De interesse van wie wil overschakelen loopt gelijk met het huidige gebruik van alternatieve methoden. Wie momenteel al een beroep doet op pesticidevrije oplossingen, kiest bij voorkeur voor handmatige onkruidbestrijding zoals wieden (78%) maar ook mechanische technieken zoals maaien, borstelen en voegen krabben (44%) en thermische onkruidbestrijding zoals branden en hete lucht worden veel toegepast (39%).

Plagen van insecten worden vooral handmatig aangepakt (39%) door bijvoorbeeld rupsen van de planten te verwijderen. De meeste mensen zijn op zoek naar een eenvoudige, trefzekere methode die geen al te grote investering vraagt. Handmatige bestrijding komt dus op een logische eerste plaats. Voor het uitzetten van natuurlijke vijanden en het gebruik van vallen heb je al een behoorlijke kennis nodig. Thermische onkruidbestrijding vraagt dan weer de aanschaf van speciaal daarvoor bedoeld tuingereedschap.

Onder de categorie ‘andere’ melden de respondenten regelmatig producten als azijn, zeep, javel, chloor, ... Deze producten vallen allemaal onder de noemer pesticide zodra ze gebruikt worden om een organisme mee te bestrijden. Het gaat hier dus niet om echte pesticidevrije bestrijding maar om het gebruik van niet toegelaten pesticiden gezien de bevoegde federale overheidsdienst deze producten niet heeft toegelaten op de Belgische markt.

3.7 Wat bepaalt de keuze voor alternatieven?

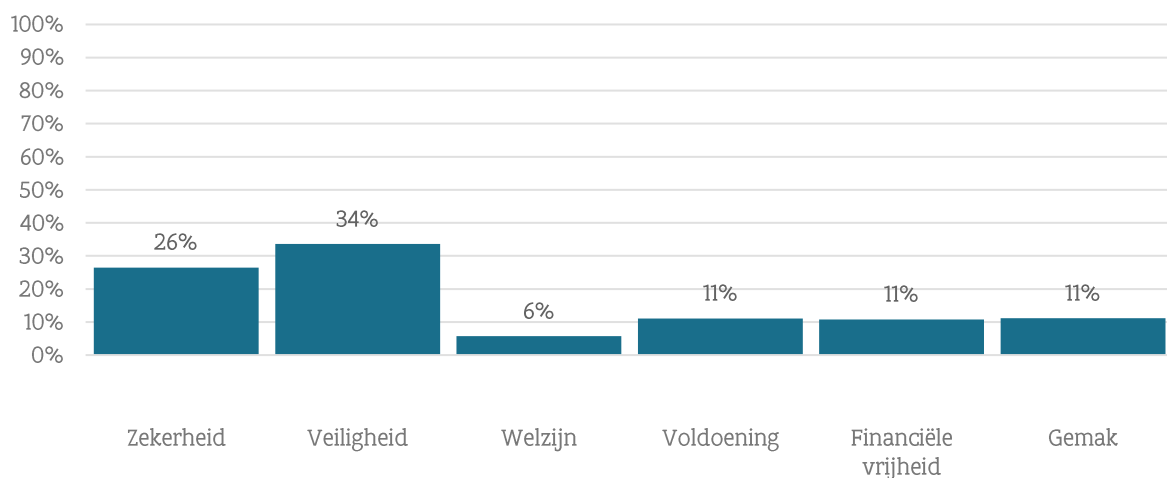
Zonder pesticiden werken vraagt een zekere inzet en een zekere overtuiging. Wie met alternatieven werkt kiest daar bewust voor. Veiligheid is de belangrijkste drijfveer (figuur 14). 34% van de personen die

pesticidevrije technieken toepassen, doet dit omdat ze ervan overtuigd zijn dat dit ‘minder schadelijk’, ‘ecologisch’ of ‘gezonder’ is. Naast veiligheid is ook de factor zekerheid prominent aanwezig. Alternatieve methoden worden gezien als heel betrouwbaar. Ze zorgen voor een goed resultaat en voor een gevoel de tuin onder controle te hebben. Al deze stellingen worden onder de noemer ‘zekerheid’ geklasseerd.

Opvallend is dat bij de alternatieven net zoals bij pesticidegebruik de zekerheid hoog scoort. Een mogelijke verklaring is dat de particulier alleen technieken gebruikt waar hij vertrouwen in heeft. Het brengt namelijk niet op om weinig doeltreffende technieken te gebruiken.

figuur 14: beweegredenen om alternatieve methoden toe te passen in de tuin. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

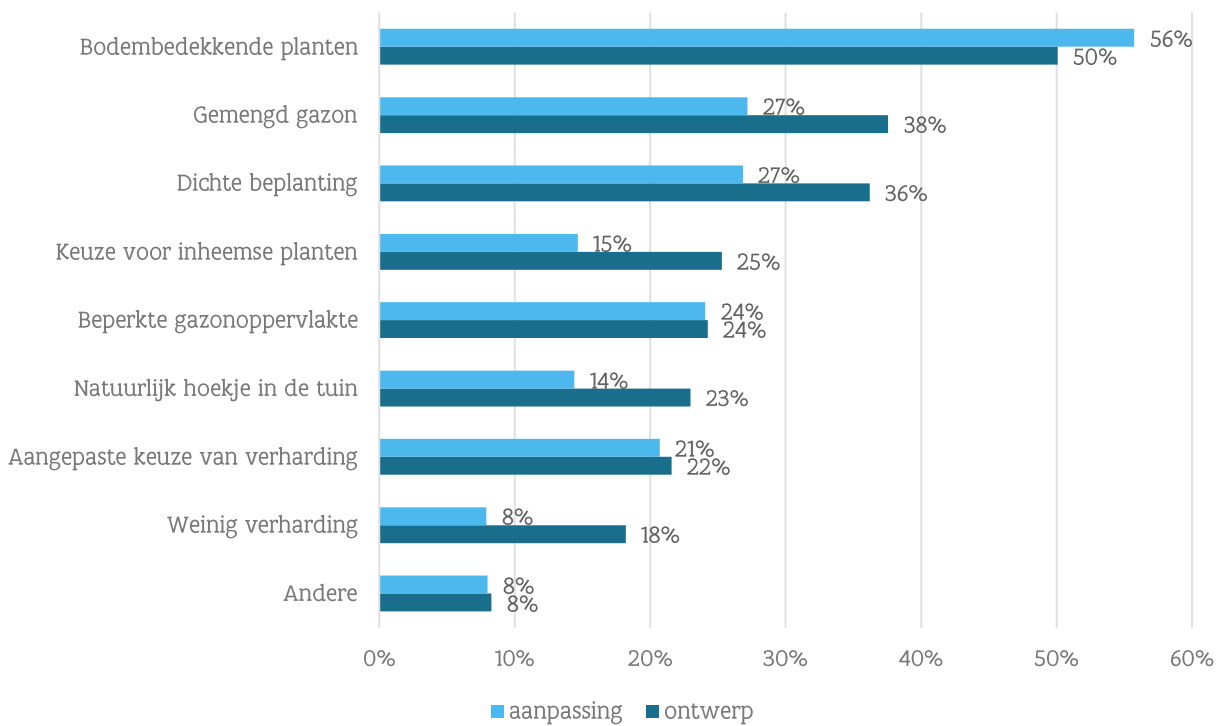
3.8 Zetten we ook in op voorkomen?

Het motto ‘beter voorkomen dan genezen’ gaat ook op voor de verschillende problemen die met pesticiden opgelost kunnen worden. Een tuin doordacht aanleggen kan een groot verschil maken op het gebied van het onderhoud. Zo zijn sierhagen en een strak gemaaid gazon onderhoudsintensief in tegenstelling tot heggen en hooiland en is een oprit in kleiklinkers of kasseien door de vele voegen moeilijker proper te houden dan een oprit die is aangelegd als een betonnen karrenspoor zonder voegen.

Ongeveer 1 op 5 tuineigenaars (22%) dacht al bij het ontwerp na over het onderhoud van de tuin (figuur 15). Dit cijfer houdt er geen rekening mee of de tuineigenaar zijn of haar tuin wel degelijk zelf ontwierp of liet ontwerpen dan wel aankocht.

figuur 15: genomen maatregelen om het onderhoud in de tuin te beperken: bij ontwerp en aanleg (donkerblauw) en aanpassingen na het ontwerp of aanleg (lichtblauw). Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

We zien dat heel wat mensen achteraf wel stil staan bij de knelpunten in het tuinonderhoud. Een derde past bepaalde zones van de tuin aan om ze makkelijker te kunnen beheren. Het spreekt voor zich dat vrij ingrijpende aanpassingen zoals het uitbreken van verharding niet vaak gebeuren (8% tegenover 18% die bewust minder verharding aanlegt). Toch zien we dat verhardingsmaterialen worden vervangen.

Veruit de meeste (56%) aanpassingen van de tuin in een later stadium zijn beplantingen met bodembedekkers. Hierbij worden sterk uitbreidende, vaak laagblijvende planten aangeplant om op korte tijd de grond te bedekken.

In Vlaanderen wordt nog zelden de kaart getrokken van preventie. Nochtans ligt in het voorkomen van plagen en problemen met onkruiden een groot deel van de oplossing om te komen tot een lager pesticidegebruik. Onderhoudsintensieve tuinen vragen meer tijdsbesteding wat resulteert in een vraag naar efficiëntie. Efficiëntie en gebruiksgemak zijn net die twee kernwoorden die vaak naar voor komen bij het toepassen van pesticiden.

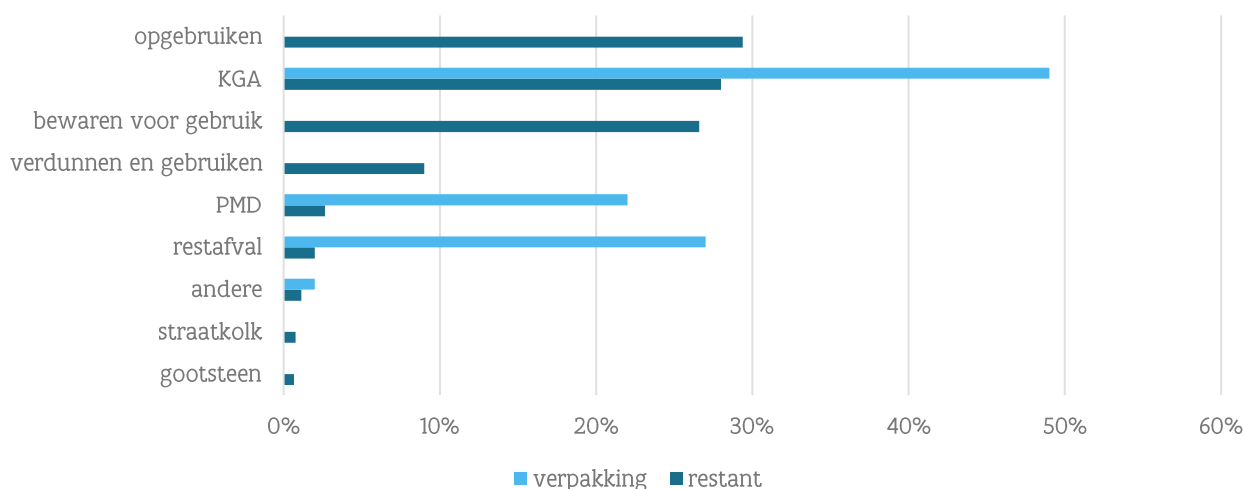
3.9 Waarheen met de overschotten en verpakkingen van pesticiden?

Restanten van pesticiden vormen geen probleem want meestal wordt de verpakking volledig opgebruikt (29%). Als het product niet volledig wordt opgebruikt, dan wordt het zorgvuldig bijgehouden voor een volgend gebruik (27%). Vervallen producten of restanten waar niets meer mee gebeurt, gaan naar het klein

gevaarlijk afval op het recyclagepark of naar een inzamelactie voor KGA (28%). We weten dus waar we met onze restanten heen moeten en recycleren bijna altijd op een juiste manier.

Puntvervuilingen en lozingen zijn zeldzaam maar daarom niet minder erg. Elke puntvervuiling is te vermijden en kan een grote impact hebben op het milieu. Restanten en/of vervallen producten eindigen bij 2% van de pesticidegebruikers in de gootsteen of in de straatkolk.

figuur 16: eindbestemming van restanten en verpakkingen van pesticiden. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

Ook verpakkingen eindigen maar in de helft van de gevallen, zoals het hoort bij het KGA (49%).

Verpakkingen kunnen namelijk nog behoorlijk wat sporen van pesticiden bevatten die op een gepaste manier verwerkt moeten worden. Deze gifstoffen horen niet thuis bij andere afvalfracties.

Wie verkeerd sorteert, doet dat meestal bij het restafval (27%) of laat de verpakking in de blauwe PMD zak achter (22%).

3.10 Het openbaar domein, een bron van lof of klachten?

Een laatste deel van de bevraging focust op het pesticidebeleid op gemeentelijke en Vlaamse schaal en polst bij de modale Vlaming naar zijn perceptie hiervan (figuur 17).

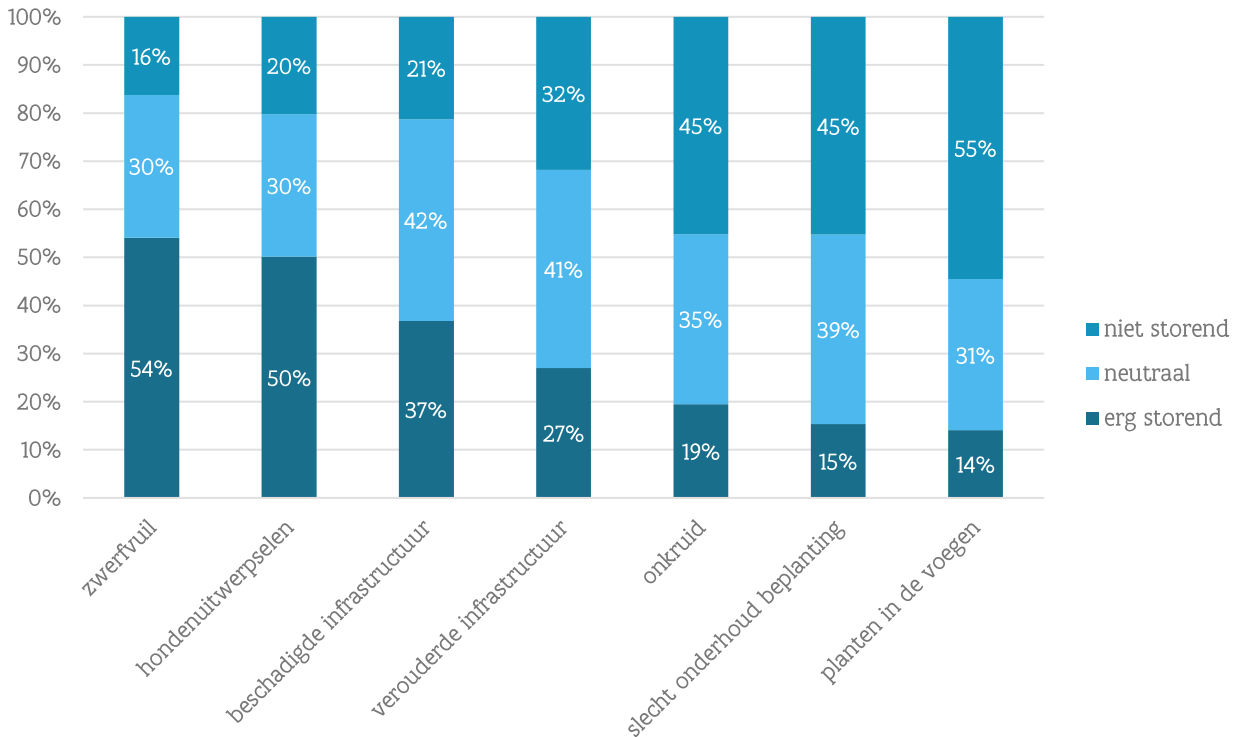
De Vlaming blijkt niet al te veel hinder te ondervinden van het pesticideverbod dat de gemeenten sinds 2015 verbiedt om nog pesticiden te gebruiken. Over het onderhoud van de gemeente is 4 op 5 tevreden, zeer tevreden of uiterst tevreden (79%). Een heel kleine minderheid is niet te spreken over het onderhoud in de gemeente (4%). Bij de leeftijdscategorie 65 plus ligt dit percentage significant hoger (7%).

De respondenten kregen een lijst voorgeschoteld met frequent voorkomende tekortkomingen in het openbaar domein om daarbij aan te geven in welke mate het hem of haar stoort. Opvallend is dat de drie situaties die verband houden met pesticidevrij beheer en een wat groen straatbeeld de Vlaming weinig storen. Weinig respondenten storen zich aan onkruiden (19%), net zoals aan slecht onderhouden

beplantingen (15%) en planten in de voegen (14%). Het zijn voornamelijk deze punten die beïnvloed worden wanneer het beheer zonder pesticiden niet lukt zoals verwacht.

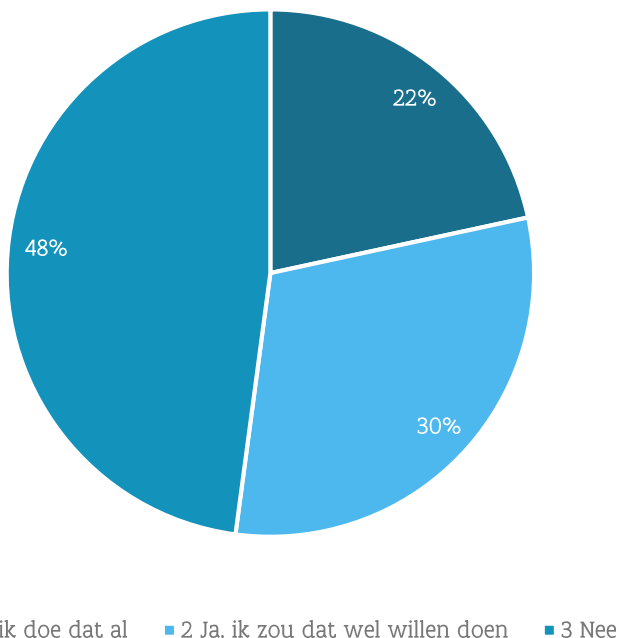
figuur 17: verschillende situaties en de mate waarin de Vlaming zich hieraan stoort. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

Gemeenten die problemen hebben met het onderhoud van de boomspiegels en beplantingen kunnen een beroep doen op hun inwoners (figuur 18). Ruim de helft is ofwel bereid (33%) om een stukje openbaar domein in de vorm van beplanting of boomspiegel te onderhouden ofwel doen ze het al (22%). De studie kan helaas geen uitspraak doen over mensen zonder eigen tuin, zoals in een stedelijke context vaker voorkomt.

figuur 18: bereidheid om een deel van het openbaar domein te onderhouden. De percentages duiden op het aandeel van de respondenten dat het betreffende antwoord gaf.

3.11 Is er een draagvlak voor een pesticideverbod?

Wetten en regels zijn vaak ingewikkeld en verandering botst vaak op weerstand. Dat wetende stellen we ons de vraag hoe de Vlaming op de hoogte is van de wetgeving over de beperkingen op het pesticidegebruik en in welke mate er een draagvlak is bij de particulier.

Een goede communicatie kan helpen om een draagvlak te creëren. Zo is er jarenlang langs verschillende kanalen gecommuniceerd en gesensibiliseerd in het kader van de campagne Zonder is gezonder. Zowel op vlak van wetgeving als op vlak van onderhoud werd ook de particulier aangesproken.

Pers en media gaven veel aandacht aan het verbod op het gebruik van pesticiden voor openbare diensten sinds 2015. In 2017 blijkt 60% van de Vlamingen op de hoogte van dit verbod. Het zijn vooral de hogere leeftijdscategorieën die deze informatie opvingen (71% voor 50+ en 78% voor 65+).

Ongeacht of men ervan op de hoogte is of niet, de particulier is het doorgaans wel eens met het verbod op het gebruik van pesticiden door de gemeente (59%). Een kwart (25%) van de respondenten is neutraal tegenover dit verbod en amper 16% is het er niet mee eens. De redenen die men aanhaalt om dit verbod te ondersteunen zijn voornamelijk bescherming van milieu (73%), gezondheid (67%) en kinderen (53%).

Momenteel is er een verbod op het gebruik op publieke sportterreinen, dus op terreinen die eigendom zijn van of uitgebaat worden door de gemeenten, provincies en andere openbare besturen. Private sportterreinen kennen geen verbod. Nochtans is drie kwart (73%) van de bevolking voorstander van een

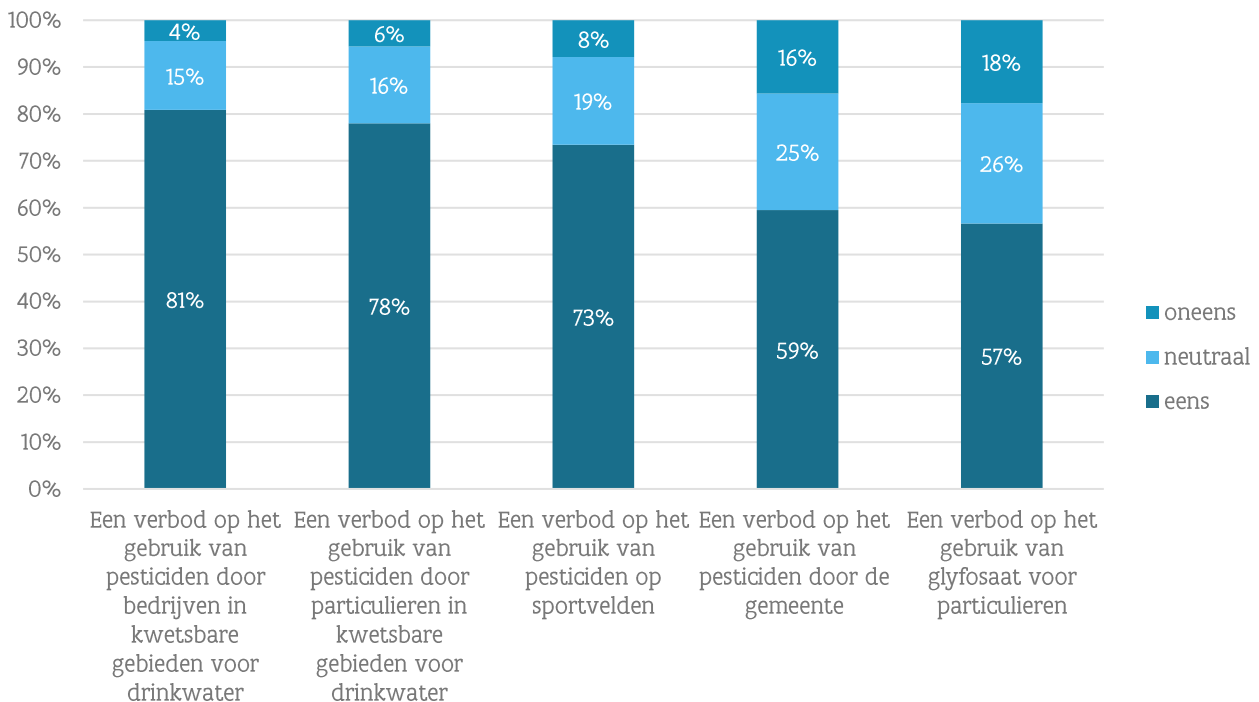

algemeen pesticideverbod op sportterreinen. Hier speelt vooral het gezondheidsaspect (71%) voor kinderen die sporten (66%).

Een verbod op pesticidegebruik in beschermde zones voor drinkwaterproductie kent een groot draagvlak. 81% van de respondenten zou een verbod voor pesticidegebruik door bedrijven steunen en 78% steunt ditzelfde hypothetische verbod voor particulieren, dus voor zichzelf. Uiteraard spelen hier vooral drinkwaterkwaliteit en gezondheid als motivatie voor het verbod.

Ook wie het oneens is met een van de voorgestelde regels kan zich uitdrukken en zijn of haar keuze motiveren. Vooral esthetiek is belangrijk als motivatie (doorgaans 25-30%): proper en mooi zijn daarbij kernwoorden. Een 20 tot 30% van de respondenten die het oneens zijn met een van bovenstaande regels is er van overtuigd dat pesticiden de beste oplossing zijn.

figuur 19: mening van de Vlaming over bestaande en hypothetische regelgeving op pesticidegebruik. Percentages duiden op het aandeel van de respondenten.

3.12 Zijn er verschillen tussen de particulier in Vlaanderen en Wallonië?

In 2015 liet Service Publique de la Wallonie (SPW), een gelijkaardige bevraging doen van de Waalse particulier. De vragen die in Vlaanderen gesteld werden, zijn grotendeels afgestemd op de vragen die in de Waalse studie aan bod kwamen om ook een vergelijking tussen de gewesten te kunnen maken. Beide studies legden de focus op personen met een tuin. De definitie van het begrip ‘tuin’ is ruimer in de Vlaamse bevraging (ook personen met alleen een patio of oprit hebben een ‘tuin’) dan in de Waalse. Dit maakt dat voor een eenduidige vergelijking van beide bevragingen alleen de Vlaamse respondenten die aan de Waalse tuindefinitie beantwoorden zijn meegenomen in deze vergelijking. De resultaten die hieronder besproken worden verschillen daardoor van de resultaten die in de bovenstaande paragrafen aangehaald worden.

De algemene conclusie bij deze vergelijking is dat de gelijkenissen groot zijn, maar dat er toch belangrijke verschillen optreden.

Pesticidevrij beheer is meer ingeburgerd in Wallonië, waar 23% enkel alternatieven gebruikt en 35% noch alternatieven, noch pesticiden toepast in de tuin (figuur 20). Dat brengt het totaal pesticidevrije respondenten op 58% tegenover 44% in Vlaanderen (exclusief personen die alleen een patio of oprit hebben). Het is gissen naar een mogelijke oorzaak. Zijn dit verschillen in mentaliteit, ligt de groenere omgeving aan de basis of gaat het om effecten van sensibilisatie door de overheid? In ieder geval gebruiken minder mensen met een grote tuin pesticiden in Wallonië (52% tegenover 69% in Vlaanderen). Hetzelfde geldt voor wie een tuinman inzet. In Vlaanderen is het inzetten van een tuinman sterk gekoppeld aan pesticidegebruik (72% van de mensen met een tuinman gebruikt pesticiden) terwijl dit in Wallonië veel lager ligt (58%).

Opvallend is ook dat de Vlaming minder duidelijke keuzes maakt. In Wallonië kiest men resoluut voor ofwel beheer met pesticiden (22%) ofwel voor pesticidevrij beheer (58%). Maar 1 op 5 (20%) maakt gebruik van beide methoden in de tuin. De overtuigde pesticidegebruiker is zeldzamer in Vlaanderen (11% tegenover de 22% in Wallonië). Mogelijk is dat niet meer lang zo want de Waalse pesticidegebruikers zijn vaker bereid om minder pesticiden te gaan gebruiken (58% tegenover 53% in Vlaanderen).

figuur 20: verschillen in tuinonderhoud tussen Vlaanderen en Wallonië. Percentages geven het aandeel van respondenten weer

